

legmagasabb foka, melyet a tragédia jelöl, még messze, nagyon messze van ettől. A kitiünö genre-festés is művészet, a benne rejlő eszme is lehet tetszetős, de mennyire van a történeti nagy festmények eszméjétől, erejétől!

Most egy nagyhírű francia művész tölti be dicsőségével a földgolyó mindkét féltekéjét. Shakespeare és a nagy tragédiáiról nélkül emelkedett az alakító művészet ama magaslatára, melyet a mai felfogás és művészet zenitjének jelez, s ily értelemben teszi magáévá a reklám álláspontját a műkritika egy része is, hirdetőn őt a világ legnagyobb élő tragikai művésznőjének.

Mint érintők, most teszi hódító körútját a világ körül, s e körútjában szerencsétlen bennünket is, hogy kosszorujába fűzze a magyar babérokat is, melyeket a „Kaméliás hölgy”-ben, „Lecouvreur Adrienne”-ben, „Frou-frou”-ban és „Hernáni”-ban készült és bizonynyal fog is aratni.

Az ő nevével van tele Budapest. A hirlapok hetek óta szentelnek neki egész hasábokat, s közönség lázasan keresi a népszínház belépti jegyeit, örömet adva meg értők a tisztesre fölragasztott áratat. E nagy érdeklődés teszi kötelességünkkel, hogy a világhírű művésznőt olvasóinknak mi is bemutassuk.

Sarah Bernhardt kisasszony Párisban született. Anyja hollandi nő volt, atyja, német hangzásu neve dacára, francia, tán elzászi izraelita. Atyja — kinek nevét nem viseli, — megkereszteltette szülőföldjére nevelésbe, honnan az ifjú leány azzal az elhatározással lépett ki, hogy színésznő lesz.

Be is iratkozott a konzervatóriumba s Samson és Povost osztályainak lón szorgalmas növendéke. 1862-ben elnyerte a tragikai jutalomdíjat is, a mi jogot adott neki, hogy bemutassa tehetségét Franciaország első színpadán: a Comédie-Françaiseben. Racine „Iphigeniá”-jában és Scibe „Valeriá”-jában lépett föl először, de oly kevés sikerrel, hogy szerződését füstbe ment. Ekkor a Gymnase színházhoz szerződött s ott játszott egy ideig könnyebb szerepekben. De itt is oly csekély szerepköre nyílt, hogy alig jelent meg egy-egy pillanatra a színpadon. A Gymnaset is odahagyta tehát s egy szép este ott találták a Porte-Saint-Martinben, Ugalde asszonnyal — kettős couplet-eket énekelve!

Duquesnel, az Odéon derék igazgatója felfődözte benne az igazi tehetséget s 1867-ben saját színházához szerződtette, még pedig a tragikai szakmára. Itt jutott művészi pályájára fordulópontjára, innen számítható folytonos emelkedése. 1867. jan. 14-én lépett föl először az Odéon deszákn Moliere „Tudós nők” című vigjátékában, mint Armande. Játzott aztán „Athaliá”-ban, „Kean”-ben, „Lear király”-ban, a „Passant”-ban és „Ruy-Blas”-ban. E két utóbbi darabban tűnt föl először ritka tehetsége, ez volt első művészi sikere. E siker következtében csakhamar a Comédie-Françaisehez szerződötték, hol tíz évi távollét után 1872. november 6-án lépett föl először Belle Isle szerepében.

Ponsard „Junius Brutus”-ában, Hugo Viktor „Hernáni”-jában és „Ruy-Blas”-jában voltak itt kezdetben előkelőbb szerepei. Legnagyobb sikereit azonban, melyek világra szóló híret megalapították, az u. n. modern darabokban vívta ki, nevezetesen a nálunk is ismeretes „Sphinx”-ben és az „Idgen nő”-ben. Most már nemcsak hogy állandóan szerződötték, de vállalkozó társnak, vagyis érthetőbben részvényesnek is felvették a Comédie-Française társaságába. Mint igazi tragikai művésznőnek egy addig ismeretlen író, Parody középkeresetű szomorjátékában sikerült tehetségét elismertetnie. A „Legyőzött Róma” a darab címze. Az ókor leplebe burkolt a n. hazafias revanche-darab ez, melyben a rómaiak alatt a francziák, a barbarok alatt a 1870-ki németek értendők. Sarah Bernhardt e darabban Posthumiát adta, egy öreg, világtalan római matronát, a ki unokaleányát, a fogadalmá megszégésével vádolt Veszta-papnót a bírál előtt védelmezi, s midőn meggyőzte őket ártatlanságáról, leszurja. A

művész oly hatalmas erővel adta e szerepet, hogy a frenetikus tetszésajtól csak úgy regett a ház minden zuga, közönség és pályatársak ünnepekként s a bírálatis magasztalással nyilatkozott róla, mint határozottan tragikai tünelemnyről, a minő Rachel óta nem fordult meg francia színpadon. Ekkor vette föl műsorába a klaszszikusokat, Racinet, Corneillet, stb., s „Phaedra” és „Zaire” legjobb szerepei közé sorakozott. Mint romantikai tragikus hősnő „Hernani”-ban aratta legszebb sikereit, mint donna Sol, mely darabot akkor több mint egy éven át minden héten kétszer szorongásig megtölt házak mellett adták a Theatre-Françaisben. Egész 1878-ban ez volt e színház legvonzóbb darabja.

Londonban, a hol a Comédie-Française személyzete Moliere színházának egész átalakítási ideje alatt hónapokig vendégzerepelt, a francia művész nagy egyszerű óvációknak volt tárgya. De a művészet kísérő árnyéka, a szeszély, összevesztette őt egy társával, mint a francia journalisztikával, minek következtében az ideges művész megvált a Theatre-Français kötelekéből s Amerikába ment, hol újra halommal aratta a babért és aranyat; csak ez évben térte Európába, hogy mostani körútjába ejtse annak nevezetesebb városait, köztük, mint mondók, Budapestet is.

Ime életének rövid vonásokban előadott pályája. Külső megjelenése rendkívül vonzó és érdekes, noha távol van attól, a mit szabályszerűen szépek nevezünk. Sugár, magas, de mód nélkül szikár, udvarias francia kifejezéssel „aetheri” teremtés.

A francia élcelők nem is mulaszták el többé-kevésbé sikerült megjegyzésekben önteni ki e fölött szellemességüket. A művész alakja azonban a nagy soványsága mellett is kellemes és hajlékony. Vörhenyes szőke, kissé kondor haj dusan veszi körül szabályosnak nem mondható, de kifejezésteli, mozgékony arcját, melyet csodás szépségű sötét szem tesz lelkesé. A legnagyobb adomány azonban, melylyel őt a természet megajándékozta, gyönyörű, rokonszenves hangja, mely ha nem oly hatalmas is, mint a nagy tragikai művésznőké, még sutogásában is teljesen megérteti szavát a ház minden zugában s a legnagyobb indulat-kitörés alkalmával sem válik ríktóvá, kellemetlenné.

Sarah Bernhardt azonban nem egyedül csak színművész. Ő egyetemes lángész a művészetek terén. Nagy előszeretettel forgatja a festő ecsetjét és a szobrász vésőjét. S a mit ecsetje és vésője teremt, azt magával hordja s a hol föllép, ott egyuttal kiállítást is rendez képeiből, szobraiból. Persze, a komoly itészet e működését — melyre ő maga, mondják, többet tart, mint a színpadon kifejtett művészetére, — nem sorozza a komoly művészet, legfőkébb a nem minden tehetség nélküli műkedvelés osztályába; mindazonáltal vannak, a kik azért is megcsodálják, a minthogy e sokoldalúsága mindenestre nem is gyakori jelenség. S a mellett még író is és — kritikus. És mindenkéül szellemes nő és jó honleány ki még pár év előtt arra a kérdésre, hogy mit kívánna egy föllépteért német színpadon: szöbe se akart állani — Elzászon és Lotharingán alól.

A TOBORZÓ.

(„Vas Pista” című költői elbeszélés II-ik éneke.)

... Igy haladt az idő, vigan ünnepelvén
Huszár, diák együtt, a haza szent földén;
Összeülőlvén, összelelközve,
Dalolva, kocczintva eleget e közbe.

Lassan-lassan oszta elfogyott a nóta,
S addig munkálkodott a bornak mivolta,
Mig az áldomásnak akként vetett véget,
Hogy rendre fekteté a vidám népséget.

Mind aludt már egyig, kit-ki a hogy ére,
Pad alatt, pad fölött, az álom tündére;

Hajnal is benézett immár az ablakon,
Az is még a mámort látva arcaikon.

Csak Vas Pista vala első hajnalfényben,
A dáriód után mindenesest ébren;
Szemében villogott az a lelkes eszme,
Mely elfűzte almat s tetre ösztönözte.

Vajj, mi forrt szívében? Röpke, pajkos álom,
Mely nem egyszer szállott játsvva szempillámon,
A mi félbeszakadt, mintha tovább folyta,
Dalt és pohárcsengést visszavarázsolva: —

Röpke, pajkos álom, mely még húzza váltig,
S perdit gyors tánczra az alvó bukkát,
Csókol, ölel, beszél, a „hogy volt”-at festi, —
Az mondja el, nem én, az legelől kezd.

Hát bizony, hát bizony, röpke, pajkos álom
Vitte Pista lelkét zúgó dalhullámon,
S ott csegett fölében mindaz a szép ének,
A mit a hazáról éjjel elzengének.

Ezt zsongta magában hajnalhasadtáig,
Ezzel is ébredt föl, mire? majd elválik;
Mert a mint fölébredt, mindjárt azon kezdte,
Szíve érzéséhez esztől összeszedte.

„Hogy” is volt, hogy” is volt? — Talpra magyar, talpra!
Istenem ugy legyen, megcsókóm egy napra!
Csak csupa szüzből áll Kóburg-huszár század,
Föld alól teremtek hozzá még egy százat!

„Diákruhát tett rám vig czimbora tréfa,
Könnyebben betelík így szivem szándéka;
A közel vidékről toborzó zajt hallók,
Elmegyek, ott leszek, s meglesz a száz bajnok.”

Ott elhagyva, Pista, a kik még aludtak,
Hajnali szelével elindula utnak,
Sátorhegyek alatt menve gyalogszerrel,
Merre a madár is légi utat szeddel.

Csilkős Sátorhegyek gyönyörű vidéke!
Mint arakozoru, szép menyasszony éke
Borítja kereken a leány homlokát,
Hegysor itt a síkot aképen fogja át.

Az arakozoru árde akkor legszebb,
Mikor zöld levelén oltár fényre reszket, —
Legszebb e vidék is, mikor a hegy sorja
Kelő nap sugarát ormaira vonja.

Ugy vala már most is; ragyogó sugártól
Csillogott a Várhegy, villogott a Sátor,
Borággal koszoros homlokára büszkén,
Brekegő békákra rá se hederítvén.

De figyelve jobban madarak hangjára,
A rigó fűtlyére, csalógány dalára,
Rengő bokor alján kik őzik a mesgyét,
Csepkedve e közben a tóke gerezdjét.

Pista mit se látta, vagy csak pusztá szemmel,
Pápaszeme ott volt rejtve a kebelben;
Ő csak arra gondolt, ő csak arra nézett,
A mit ott benn látott, a mit ott benn érzett.

S látta már, látta már bádogos toronyban
Háromszinű zászlók lobogását sorban;
Látta már, látta már, fényes torony alján
Mint török a népség, összekavarodván.

Látta koszoruját a leányseregnek,
A kik ott titokban sirnak, keseregnek;
Látta deli ifjak bátor kikelését,
Szemük villanását, lelkük tüzelését.

Látta piros üngek szép lobogó ujját,
Nagy acélsarkantyuk tündöklő taréját,
Tollas kalpagokon pánktikák lengését,
Lágy selyem nyakkendők szép bokorkötését.

Lakodalom, vásár, István király-ünnep
Mintha együtt volna, annyi nép begyűlnék;
S a tipegő öreg, a gyermek, a játszók,
Mind csak arra törnek, hol kileng a zászló.

Látta Pista mindezt, vagy is csak ezt látta,
Magyar nép kelését nagy, véres csatákra;
Szabadság napjának föl-, kilángolását,
S hegyeken, völgyeken fényes ragyogását.

Hát a miként látta lelkében előre,
Vármege székébe a midőn beére,
Ugy találta mindent piac terén renddel,
Hullázmított a város, zajlott a sok ember.

Nemesi fölkelők híres oszlopánál
Folyt a nagy toborzó, hangos zeneszóanal;
Sikkant a hegedű, czimbalmohúr bongott,
Tárogató rival, döbögött a nagy dob.

Kört csinált a népség, s bent a karikába'
Toborzó daliák tánczoltak javába;
Szemenszedte ifjak, a vármege színe,
Lágy suhogó gyolcsba, szép nemzeti színbe.

Lejte elől mindjárt a toborzó hadnagy,
Karsu szép levente, természet nem nagy,
De erős, de bátor, szeme égő villám, —
Fáy Gyula volt ő, s még különb mint irám.

Csak egy napos asszonyt palotában hagyva,
Híres vörös pipák lett ő kézakarva;
Most első vala még a toborzó-tánczon,
Első is esett el szent-tamási szánczon.

Körötte bokáztak: fűrtös hajú Payzos,
Kossuthok és kik még? mit tudom én azt most;
Nagy ágak sarjai összelelközve
Nyalka pörfükkkel járták versenyezve.

Nem hiába jártak: egy-két óra hosszát
Sok derék legényrel jól megszaporodtak;
Hejh! kötel se kellett, foglaló se kellett,
Felcsaptak, maradtak egy parola mellett.

Nem gaz utedzéség, nem kőczfejű tábor,
Kik szoldba szegődnek bárhínek és bárhol, —
De java a népnek s mindenféle rendnek
Adta alá magát katonafegyvernek.

Pista nézte, nézte nagy tüzes szemével,
Közbe-közbe bajszán pödörve kevélyen;
Mit tehetett róla, ha már olyan fajta,
Hogy mindenki szeme csak megakad rajta.

Szép szava Szemere, a biztos is látva,
Nem hagyta szó nélkül: „Adta, gyöngy diákja,
Beh kedvemrevaló, beh huszárnak termett, —
Paripám od' adnám, gyere öcsém nyerd meg!”

Pista szóla mindjárt: „Épen abba” járok,
Hazáért, királyért felcsapni kívánok,
De nem paripáért, arra nincs szükségem, —
Volna azért mégis egy kis kikötésem.”

Szép szava Szemere nyujta kezét rája,
S a mit Pista kívánt, nyomban megajánlja:
„A ki e diáknak csap fel, valamennyi
Egy századba fog az ő vele elmenni”.

Csappant már a vig zaj jókorát e közbe,
Mint kifáradt szélben dagadó viz öble,
Vagy fellobogó láng, ha tűzre rakott fa
Parázsra lohadva erejét kiadta.

Mert a ki már jöttét ugy tökélet otthon,
Szaporán sietett, hogy elől bejusszon,
S a többi, a ki még álldogált a szélen,
Erre is, arra is vala oszlofétlen.

Oka volt annak is; nem gyáva bitangás,
Mert igaz magyarnak első a szabadság;
De az emberfélet ismerem én régen,
S mint kovában a tűz, szívbem is van mélyen.

Nosza acél Pista, mostan azért rajta!
Üssed csak, csilold csak, a hogy isten adta!
Vitéz századodhoz verd ki azt a százat,
Ni csak már a koha hogy fujja utánad!...

Megzendül a zene Pista nyomán menten,
Lobogós ruhában hogy kitoppant sebben,
Jobb kezét fejéhez illegetve lágyan,
Szép selyem zsebkendőtt lengetve baljában.

„Ide, a ki legény, a ki magyar, körbe!
Sutra csak az bujjék, a ki vak és görbe!
Nem parancsolatra, édes anyja hívja,
Ide hozzám, a ki édes tejét szívja!”

Nyüzgött a legénység leszegezve helyén,
Anyókák apogtak ide-oda menvén,

Ki öcsését, ki fiát integetve onnan,
De Pista szavával oda csapott nyomban.

„Nem magyar a magyar, a kinek nincs honja,
A kinek manapság vagyon egyéb gondja;
Anyja megsiratja, ki csatában elvesz,
Apja koporsója ám szabad földben lesz!”

Igy beszéde Pista és sok ilyen szóval,
Versenyt is dalolva a muzikaszóval,
Melyhez mint az érczűrt, ő adta a hangot,
Torony tetejéről is szava visszhangzott.

Pezsdült a legénység, harsogott az „éljen”,
Pista marka csattant sűrűn és keményen;
Minden dal, mintha csak magot hintett volna,
Gazdag aratását tisztesen hozva.

Pánktikák kalapját mikor fölemelte,
S imádságos hangon szépen elrebegette:

„Talpra magyar, hí a haza,
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk, vagy szabadok
Ez a kérdés, válaszszatok!”

A mennyi kaputos, diákkéle ott volt,
Halni szabadságért, másra nem is gondolt.

Mikor aztán ismét lábujjhegyre állva,
Hamisan kacintva szép barna leányra,
Nagy boros palackot a kezébe kapván,
Ajaka megszólalt csengetyűnek hangján:

„Piros csákó süvegem,
Most élem gyöngyöletem,
Bokráta van mellette,
Barna babám kötötte.”

Vetette subáját helyke legény félre,
Húza piros csákót mindjárt a fejére,
Tánczba szeretőjét szorította még át,
Istenre bízva már a többi szándékát.

Győzte Pista dallal, szívébe volt írva,
Folytatta azután, mintha lelke sírna:

„Végig mentem az ombodi temetőn,
Elvesztettem, elvesztettem
Piros bársony keszkenőm,
Piros bársony keszkenőmet
Nem szánom;
De a régi szeretőmet,
Szeretőmet sajnálom...”

Párja vesztett galamb szomorú bűgása,
Ennek a dalnak is megvolt a hatás.

Kapkodott szemébe ifjú akárhány,
Más kalapját huzta arcába mogorván;
De mind e dolognak csak az lett a vége,
Hogy becsaptak őt is a Pista kezébe.

Legszebb vala mégis e toborzás rendjén,
Mikor szóltat Pista az egész nép nyelvén,
S a hogy ő rá kezdte, mintha villám lobban,
Ezer ember mindjárt belevágott nyomban:

„Kossuth Lajos azt üzenté,
Nincsen ki a regementje;
Ha még egyszer azt üzeni,
Mindnyájunknak el kell menni;
Éljen a haza!”

Kossuth Lajos édes apám
Ilyen levelet irt hozzám:
Négy esztendő nem a világ,
Éljen a magyar szabadság,
Éljen a haza!”

Már nem is dal volt az, már fergeteg volt az,
Villámolt a szem, láng volt a kigyúlt arc;
Síró asszonyok is szóltak ittassulva:
„Menjete, menjete, a hogy meg van írva!”

Ózbe borult apa, ám bizony akárhány,
Toborzó asztalhoz vitte fiát karján:
„Mint Istenem egy van, fiam is egy, vallom,
Isten után, imé, a honnak ajánlom.” —

Igy volt hajj! az akkor, így volt biz' az épen,
Ennagom így láttam élő tanuképen;

Egy vitéz dalia beteborzott százat,
Dicső honvédsereg ily szaporán támadt.

Pista pedig ottan nagy áldomást íván,
Ily szókra fakadt még, örömben síván:
„Szép Magyarországnak legyen üdvöz népe,
A miért lelkesül, legyen áldva érte!”

„Lengyelek földéről jöttem én, bajtársak,
Harczban és veszélyben osztakozó társnak;
Patakon vár reám Kóburg-huszár század,
Csak ahöz akartam még szerezni százat.”

Meგრáza Szemere Pista kezét erre,
Válra is emelék az urak egyszerre;
Azután poharak csengék dicsőségét,
Igy koronázták meg a toborzó végét.

FEJES ISTVÁN.

LUKÁCS MÓRICZ.

(1812—1881.)

Hétfőn, november 7-én temették Lukács Mőriczot, vagyis csak bucsut tettünk koporsójától, mely, mint egy holttestet vívő gondola, távol utra indult, hogy a benne fekvőt Meránba vigye, hol 1874-ben elhunyt nejje mellett pihenni örök álmát, volt élete utolsó éveiben annyiszor nyilvánított kívánsága.

Lukács arczképét és életrajzát lapunk nem rég közölte, azon alkalmából, midőn huzamos külföldi tartózkodása után hazatérve, ismét állandóan itthon telepedett meg s az épen elhunyt Toldy helyére a Kisfaludy-társaság elnökévé választott. Újra ismételni életrajza adatait annál kevésbbé tartjuk ily rövid idő múlva szükségesnek, mert az elhunytak mindig csendes, s külső eseményekben szegény életpályája új érdekes mozzanatokkal alig gyarapodott.

„Életének végzaka — a koporsó fölért tartott gyászbeszéd szerint — csak folytatása volt az előbbieknek; benső szellemi élet, egy szőlván külső események nélkül, rokon érzelmi barátok s könyvei társaságában, csöndes, de folytonos munkában, eszméknek élve, melyek egészen összeolvadtak jólválójával s részévé váltak egyéniségének. Korán kezdte meg az életet. Mikor mások még csak játszanak, ő már tanult; mikor mások mulatságnak örülnek, ő már dolgozott. Még nem volt 19 éves, mikor megjéjében a közügyek szolgálatába lépett; nem anyagi vagyonért, mire vagoni állásnál fogva nem volt szüksége, nem ambícióból, a mi egész életében ismeretlen volt előtte, hanem részint hogy használjon ismereteivel s munkájával a közügynek, részint hogy példát adjon kortársainak. De ismereteinek érvényesítésére csakhamar tágabb mező nyílt előtte a meghalvánál. Irodalmi föllépése ép oly zajtalan és igénytelen volt, mint egyénisége. Az emberiség (a humanizmus) lelkesítette s a politikai és társadalmi reform zászlója alá esküdött föl. Ama kis falanx tagja volt, melynek törzskarát Szalay, Eötvös, Trefort, Cséngery s ő alkoták: mely jogi és közgazdasági viszonyaink merében újjá szervezéséért küzdött, mely „Themis”-ében és „Budapesti Szemle”-jében, utóbb a „Pesti Hirlap”-ban parlamenti kormányzatot s központosítást hirdetett s a modern állam eszméjét hazánkban is meghonosítani törekedett.

„Lukács, európai műveltséggel, melyet nyelvismeretén s a könyveken kívül ismételt utazásai is gyarapítottak, hevülve a humanizmus eszméiért, büntető jogi teóriákat fejtegetett s Eötvössel együtt fogházaink reformjáról irt, oly alaposan mint melegen, a gyakorlati szolgálatába adva nem idealizmusát. A mellett az önálló életre ébredő Magyarország átalakulási eszméit s létjogát oly alaposan mint erőlyesen védte a külföld előtt, mely vagy elfogultan vagy épen ellenséges indulattal ítélte

meg küzdelmeiket. S másfelől a világirodalom nagy világitó tornyai vonván szellemét, a minden idők nagy mestereinek műveiben tanulmányozta a szépet és igazat — megértve, hogy a kettő egy, — s akkor még szegényebb eszmekörünket irodalmi műfordításokkal igyekezett szélesíteni; oly kísérletekkel (maga csak kísérleteknek tartá s nevezé), melyek még máig sem vesztek el becsöket.

Azonban utolsó éve sem maradtak nyom nélkül az irodalomban és közéletben. A Kisfaludy-társaság közléseinek tartott elnöki beszédei forma, eszmék és érzület tekintetében egyaránt figyelemre méltók nagy hatásúak is voltak. Részint visszapillantásokat tartalmaztak saját pályájára s kivált a korabeli irodalmi életre és körökre; részint melabus hatyudalait a földi körből távozni készülő szép szellemnek. Midőn utolsó beszédével búcsút vett az elnöki széktől s barátai kérése és a társaság egyhangú bizalma sem volt képes azon megtartani, nyilatkozta oly megható volt, hogy szem alig maradhatott szárazon.

Tulajdonképi hatyudala azonban Emlékiratainak bevezetése, melyet a Kisfaludy-társaság

AZ OLASZ KIRÁLYI PÁR BÉCSBEN. — AZ UDVARI PÁHOLY AZ OPERAI DISZELŐDÁS ALATT.

által kiadott «Szegedi Árvizkönyv»-be adott s mely egy nemes lélek és szép elme valóban megható nyilatkozatait tartalmazza. Talán ha gyakori gyöngékedése s főleg egyre súlyosbodó szembaja — mely teljes megvakulással fenyegette — nem akadályozta volna, Emlékirataiban korának egyik legbecsesebb emlékét hagyta volna hátra.

«Anyagban — írja az említett bevezetésben — tárgyban, tartalomban nem volna hiány. Átélttem hazám, nemzetem nagy átalakulási korszakát, némi kis befolyást én is gyakoroltam reá. Sok halmozódott fel hatvan év alatt fejemben, a minnek elmondása új világot vehetne történelmi eseményekre és emberekre. Alig

volt férfi, de nő is, a ki a lefolyt fél század alatt hazánkban politikai, irodalmi, társadalmi téren nagyobb szerepet vitt, kit közelebből nem ismerem volna; többekkel a kiváltközül gyermekéveink óta szoros baráti viszonyban állottam, mely soha meg nem szakadt. Vetőmagvát láthattam, csirázását észleltem nagy történelmi eseményeknek; volt alkalmam látni, láttam is azt, mi a szinfalak közt történt, mialatt a nagy politikai akciónyilvános színpadon, a közönség szeme láttára, annak tapsai vagy füttyei közt játszott el; láttam és ismertem a szereplőket jelmez nélkül, pongyolában. Ha tehát az írói tehetség nem hagy cserben emlékezéseim megírásában: tárgy, tartalom, érdek hiányában nem fognak szenvedni.»

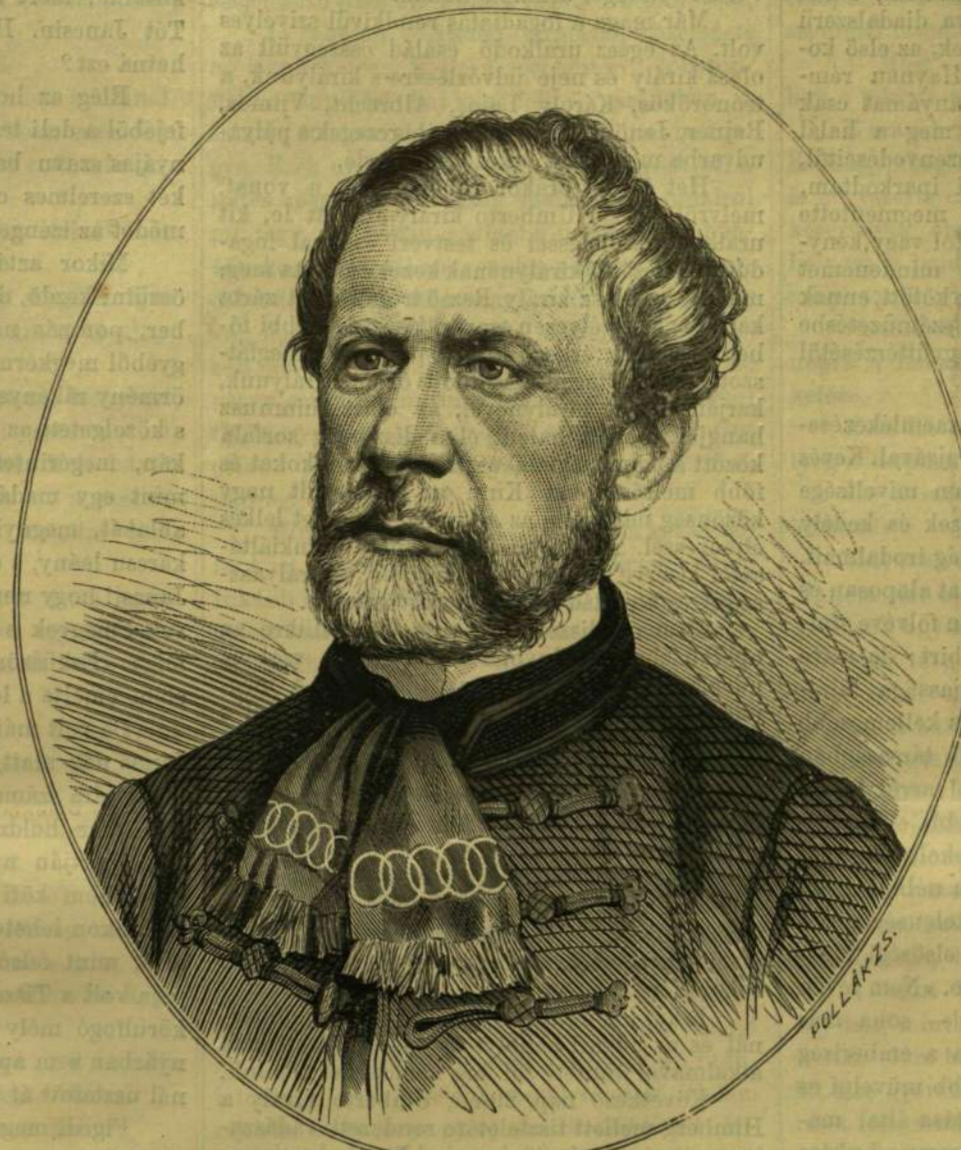
Mily kár, hogy a szép föltétel teljesítetlen maradt; s meg kelle elégednünk azzal a bepillantással, melyet a mű szerkezetébe a bevezetés engedett vetni.

Az első részek a közéleti szereplés rajzára lettek volna szánva: ifjúkora s első fellépése és irodalmi működése; a forradalom előtti, alatti s utáni kor rajza; a külföldön töltött évek. Az utolsó részről im így szól maga:

«Az ötödik és utolsó rész tárgy, tartalom,

hang és modorban egészen elütne az előbbiektől; czíme és tartalma lenne: Egy boldog házasság története.

«Ezen rész hol verőfényes és tikkasztó hőségű, hol viharos és küzdelmes életnek derült, csendes estét festené, szeretett nőm oldalán, melyet most sötét, fagyos, magányos éj váltott fel. Az lélektani rajz, tanulmány, regény lenne, nem egy költői agy szüleménye, hanem az életből merített. Hű fényképe akarna lenni egy női alaknak és jellemnek, kiből férfias lélekerő női gyöngédséggel párosulva, gyermekded szendőség és vidámság, komoly világnézettel, tudományos műveltség a legkisebb fittogatás nélkül, lágy kedély és itélő észszel egy összhangba olvadtak össze. Egy nőnek akarom emlékét föntartani, a ki földatául tüzte ki, és a legnehezebb viszonyokban is megoldotta, hogy a férfit, kinek társául szegődött, boldogítani fogja, életét fölvidítani, a ki éveken keresztül hosszas, maga által is gyógyíthatatlannak ismert betegség alatt egy panaszra sem fakadt, el nem vesztette lelkének vidámságát, játsszi elmességét, szórakozást komoly tanulmányokban keresett és talált, egy stoikus filozófus lelki nyugalomával érezte a halál perczét közeledni, csak azon töprenkedett, hogy a csapást mikép tehetné férje által könnyebben elviselhetővé. Kevés perczel kimulása előtt búcsút vett férjétől, megköszönve neki az anyyi évek során tanúsított szeretetet, elbucszott

LUKÁCS MÓRICZ.

cselédjeitől, megköszönve neki a fáradhatlan hű ápolást, eképen női erényekkel megtelt életét egy spártai hős nyugodt bátorságával végezte be.»

Mily megható rajza veszett el a boldog-

ságnak. Valóban, Lukács életének végszakát tisztán, nemes szerelem emlékeinek éldelese töltötte be; utolsó éve nem egyebek voltak, mint a halál boldog nyugalomának előlétele — s halála csak élete utolsó álmának folytatása.

De legyen itt egy pár szóval emlékezés Lukács életének első szerelméről is: — *édes anyja* iránt. «Élete — mondja a gyászbeszéd — majd ötven éves koráig folytonos munkaságban telvén, úgy szólván rá sem ért a boldogságot családi életben keresni.» — De — tegyük itt hozzá — szíve nem lehetett szeretet nélkül. S nő és gyermekek híját nem is érzé, míg anyja élt, kihez valódi imádattal ragaszkodott. E gyermeki szeretet Lukács külső életére nézve is döntő volt némileg. 1848-ban a Baththyány miniszteriumban, Klauzál mellett elnöki titkári állást vállalt. De midőn a kormány lelépett, ő is visszavonult — anyja beteg ágya mellé, melyhez már évek óta szegezve volt

«Az 1849-iki nagy-szerű eseményeket és viszontagságokat — mondja Emlékiratai bevezetésében — egy haldokló öreg asszony beteg-ágya mellől szemlélhettem. E kétszeresen kínos helyzetben voltam tanuja a Windischgrätz-féle szelidebb reakciónak, a vert osztrák hadsereg

AZ OLASZ KIRÁLYI PÁR BÉCSBEN. — FOGADTATÁS AZ INDÓHÁZNÁL.

WASHINGTON ELSŐ UTI AZ ELSŐ ÁGYUT YORKTOWN ANGOL ERŐDEI ELLEN. (1781. okt. 9.)

A FRANCZIA CSAPAT VIOMÉNÉL VEZETÉSE ALATT BEVESZI AZ ANGOL ERŐDÖT. (okt. 14.)

AZ ÉSZAK-AMERIKAIK SZABADSÁGHARCZÁBÓL.

visszavonulásának, a magyar hadak győzelmes bevonulásának, Pest bombázásának, Buda bevételének, Kossuth és kormányának diadalszerű bevonulásának, rövid diósórájának, az első korszak megjelenésének Pesten, Haynau rémuralmának és a többi. Szegény anyámat csak az 1851-ik évben szabadította meg a halál hosszú, negyven éviig túrt szenvedéseitől, melyeket hű ápolással enyhíteni iparkodtam, melyekkel, igen is drága áron, megmentette hibetől a tömlőctől, haláltól vagy kényserített száműzetéstől. Benne mindenemet vesztvén, a mi leigázott hazámhoz kötött, ennek bajain nem segíthetvén, önkéntes száműzetésbe mentem, annyi szenvedések együttesétől megtört egészséggel.»

Fejezzük be e töredékes visszaemlékezéseket Lukács egyéniségének rövid rajzával. Kévs volt szeretetreméltóbb nála. Finom miveltége nemcsak az ész, hanem az érzések és kedély ritka műveltségében állott. A világ irodalmait, s különösen a modern irodalmakat alaposan és terjedelmesen ismerve, sőt egészen fölveve szeltembe, ritka ismeretkincsekkel bírt; de szive jósága, modorának kedves nyájassága fölülmúlt ezse pallérozottságát. Kévs kellemesebb társalgót ismertünk, férfi és nő társaságban egyaránt kellemest. Mindenkiel arról tudott beszélni, a mi annak legkedvesebb — s a mi-ben az legjáratasabb vagy legérdekeltébb volt; s tudta maga vezetni a társalgást a nélkül, hogy azt vezetni láttassék, a mi igénytelenségének minden föltűnési vagy uralmi s elsőségi vágytól ment természetének volt jele. «Nem levén — mondja Sz. K. gyalgbeszede — soha más ambíciója, mint szolgálni a haza s emberiség érdekében, s önmagát minél inkább művelni és nemesíteni szellemileg, hogy hatása által másokat is művelhessen és nemesíthessen: Lukács Móricz élete egész pályáján soha sem jött összeütközésbe sem emberekkel, sem érdekekkel s mint benső élete önmagában, úgy a külső is a világgal merő tiszta összhang volt.»

Élete utolsó éveiben nagyon zavarta őt szeméi gyöngesége. Mind inkább elvonult a társaságtól s csak legbizalmas barátait látogatta. Az utcán nehezen s nagy vigyázattal járhatott; s ismerőseit is csak ha megszólították, hangokról ismerte meg. De e nagy csapás ép oly kevéssé rontotta meg kedélyét, mint a közeli halál gondolata, melylyel szüntelen foglalkozott s melylyel teljesen kibékült. Teljes nyugalommal beszélt haláláról, sőt némi humorral. Egy barátjának, a ki állapota fölött vigasztalni akarta, kedélyesen mondá: «Orvosom is azzal ijeszt, hogy még soká kell élnem;» de szavában sem keserűség, sem életgyűlölet nem hangzott. Lehetetlen magával, sorsával, s az élet és halál gondolatával kibékültebb embert képzelni; s bölcseszétének gyökere nem eszében, hanem szívében és kedélyében volt.

A szép élet, mondja a többször idézett beszéd, itt véget ért s nekünk, a hazának csak egyénisége és művei emléke marad, mert utolsó kívánsága szerint még porait sem őrizheti a hazaföld, oda vágynán letenni azokat, a hol kedvese szenvedett s boldog volt s aluszása örök álmát.

Földi boldogságunk emléket ma egy sarkó őrzi a meráni temetőben, melyre a férj, — midőn oda nejét letette — saját nevé is fölvetette. Az évszámnak s halál-napnak üresen hagyott helyét is be lehet már tölteni.

— á — r —

AZ OLASZ KIRÁLYI PÁR LÁTOGATÁSA BÉCSBEN.

Koronás fő látogatását ritkán fogadta még a monarchia minden népe annyi rokonszenven, mint legközelebb az olasz királyi párt, kik

okt. 27-én este érkezve Bécsbe, négy napig voltak vendégei uralkodóknak.

Már maga a fogadtatás rendkívül szívelyes volt. Az egész uralkodó család összegyűlt az olasz király és neje üdvözlésére s királyunk, a trónörökös, Károly Lajos, Albrecht, Vilmos, Rajner, Jenő és Ferdinánd főherczegek a pályaudvarba mentek az érkező vonat elé.

Hét és fél órakerobogott be a vonat, melyről először Umberto király szállott le, kit uralkodók öleléssel és testvéri csókkal fogadtak. A kiszálló királynéknak kezét csókolták meg, mialatt az olasz király Rezső trónörökösét zárta karjaiba s szívvelyesen szorított kezét a többi főherczeggel. Az érkező királyi pár arcán meglátszott a kedves fogadtatás fölötti öröm. Királyunk, karján Margit királynéval, az olasz himnusz hangjai mellett haladt el a diszörsgé sorfala között s bemutatva az osztrák tábornokokat és főbb méltóságokat. Kinn az összegyűlt nagy közönség üdvözölte az érkező vendégeket lelkes éljenzéssel, mire a kocsisor a nép örömkijáltásától kísérve robogott a Burg felé, a királyasszony és a család női tagjai üdvözlésére.

Másnap diszeldadás volt tiszteletükre az operaházban. Félnyelvözör vonulat szét az udvari páholy biborbárony függönyei s megjelent uralkodók karján az olasz királynéval s utána az olasz király, ki a mi királynőnket vezette. Utánok érkeztek Rezső trónörökös ifju nejevel, Gizella főherczegasszony férével, Lipót bajor herczeggel, Rajner főherczeg nejevel, továbbá Erzsébet főherczegnő, Károly Lajos, Vilmos, Frigyes és még néhány ifjabb főherczeg. A fényes közönség figyelmének főtárgya természetesen Margit királyné vala, ki bájos megjelenésével egészen megnyerte a bécsiek rokonszenvét.

E két jelenetet, a fogadtatást az indóháznál és az udvari páholyt az operai széldadást alkalmával tünteti föl ma közölt két képünk.

Következő nap, 29-én, Umberto király a Himberg mellett tiszteletére rendezett vadászaton vett részt, míg 30-án mind ő, mind neje, az egész udvar kíséretében megjelentek a Schmelzen tartott katonai szemlén, hol tíz katonai zenekar játszott s Salvador János toszkanai főherczeg mint altábornagy parancsnokolt.

A távozó olasz királyi pár bizonyára a legjobb benyomások emlékét vitte magával Bécsből is. Hátha még Budapesten esetét volna meg a látogatók!

KELE ISTVÁN.

RAJZ A RÉGI RABLÓVILÁGBÓL.

(Folytatás.)

IX.

Sok csavargás után, mégis csak elértek Kele Istvánék egy sötét éjszakán a Tiszához. Kompot nem kerestek, sőt kerülték a kompot, mert tudták, hogy ezeknél már mindenütt örök vannak felállítva.

Meglehetetlen ismerte Kele István a tájéket, nem most fordult itt meg először, s hamar talált olyan helyet, a hol nem volt nagyon meredek a part, átszattattak az épen áradásban levő széles folyón.

Az utolsó partra érve, megkönnyebbedtek, hogy kijuthattak a Tisza-Duna közül, mely rengeteg térség szintű nyüzsgött már üldözöktől: pedig tudta Kele István, hogy itt is nagyon szoros helyre jöttek, örömet másféleképpen vette volna utját, ha lehetett volna.

Figedi János, Kelének régi ismerőse, lakott azon a pusztán, melyre a Tiszából kivergődtek.

Egy városból való volt ez a Figedi János Kele Istvánnal. Ifju legény korában pisztorkodott, betyárkodott, nem egy-két hízott ökröt csavart el a kamarai pusztákról az örmény bérlektől. Egyszer, lehetett már ekkor vagy hat esztendeje, ellopta — ugy volt legalább a híre, hogy ellopta, — egyik bérlelnek szépségéről messze földön híres kisasszonyát is, a kinek pedig minden ujára akadt egy-egy kérője, válogathatott volna köztük, mint a juhász a per-

gőben, mégis egymásután osztogatta az üres kosarat; mert már régen megakadt a szeme Tót Jancsin. Hol, mikor, miképpen? Ki tudhatná ezt?

Elég az hozzá, nem vethette ki többet a fejéből a deli termetű, piros arczu, égő szemű, nyájás szavu barna betyár legényt, s talált a két szerelmes ott a pusztában ezer meg ezer módot az izengetésre, a találkozásra.

Mikor aztán egy gazdag földes ur, egy öszülni kezdő, de még erős, eleven özvegy ember, pompás négyes fogaton eljött Biharmergyéből megkérni a szép leány kezét, s az öreg örmény rákényszerítette leányát a jegyválatásra, s közelgetett az esküvő napja: egy sötét éjszakán, megérintette valami, oly gyengén csak mint egy madár szárnya, a kaszaperi hodaj ablakát, megnyitott az ablak, kiesüszött rajta a karsu leány, s ezt susogta: «Ha megesküszöl Jancsi! hogy nem lopsz többet soha életedben, veled megyek s nem hagylak el soha halálomig.» «Esküszöm» válaszolta a legény s maga elébe emelte a leányt a nyeregbe.

Be volt már ekkor szegődve János, Figedi János név alatt, egy bánati mágnás tiszparti pusztájára számadó juhásznak. A pusztá aligha volt ezer holdnyi, hosszan és keskenyen, a Tisza partján nyult el, s ha egy hosszú töltés össze nem köti a szárazat, csak hajón vagy csolnakon lehetett volna hozzá jutni; mert úgy alsó, mint felső végénél egy-egy széles kicsapója volt a Tiszának; ezek táplálták a pusztát körül fogó mély rét vizét, mely a legszárazabb nyárban sem apadt el. Épen az egyik kicsapónál usztatott át a három betyár.

Figedi megmondta Kelének nyiltan, hogy ellátja őket, de nála csak rövid ideig maradhatnak.

— Nem is akarok én bajba hozni, öcsém! — mondta Kele István — tudom a sorodat, elbeszéltem egyszer Aradon a vásárban. Az isten áldja meg ezt a szép jó asszonyt, a ki megjavított.

Nagyot sohajtott a betyár. Ugyan mire gondolt? ...

— Hanem, édes öcsém, nem volt már hova lennünk, nagyon a sarkunkban voltak, lovaink ki vannak éhezve, átszakadva, etetünk, pihentetünk kell. Tudom, hogy a rét egész a faluig terjed, vize a kerítéseket mossa, átgázolhatni rajta lehetetlen, sik vize meg nincs, a mit megszushatna a ló; a Tiszán se mehetünk vissza, tulnan már bizonyos, hogy elvernének. Okvetlen a falun kell keresztül mennünk. Ha lovaink jól laknak, keresztül lopódzkodhatnánk ugyan az éjszaka, de mondja az egyik bojtár, hogy nyíró asszonyok vannak nálatok; csak megtudnák, hogy itt jártunk, s bajba keverednél. Nincs más mód, jó öcsém? bemegy sz holnap reggel a szoligabiróhoz s bejelentet neki. — Én? — kérdezte Figedi János nagy földháborodással.

— Ne vágj a szavamba... Bejelentet neki, hogy nálad vagyunk, a Tiszán usztattunk át, lovaink el vannak csigázva, míg ki nem pihennek, nem merhetünk velök neki vágni a Tiszának; ha siet, itt nyomhat.

— Én jelentsem ezt be, István bátyám!... Én?

— Ugyan várd végire. Ismerem azt a szoligabirót, jó, besületes magyar ember, hanem fiatal, csupa tűz, csupa szél, pandurja meg bizonyosan nincs kéznél. Ugy tudom, át vannak rendelve üldözésünkre túl a Tiszára. Hebehurgyán ránk hajt holmi vasvillás néppel, s majd csak kivágjuk közülök magunkat valahogy. Különbön a hogy lesz, ugy lesz; az a földolog, hogy mi kipihenünk, te meg tisztán maradj.

— Már István bátyám! tudja megeskü-

tem, hogy nem leszek többet tolvaj, megálltam. Most meg alábbvaló legyek? Feladó, besugó?

Az asszony is közbe szólott.

— Jobban szerettem Jánost apámmal, anyámmal, a becsületemnél, jobban szeretem az életemnél; de ha földadó, áruló tudna lenni: megutálnám.

Egy könyesepp gördült végig Kele István kemény arczán.

— Hagyjuk abban hát, majd megálmodjunk az éjszaka, — mondta Kele István, s ki akart menni pajtásaihoz az istállóba.

De Figediék ezeket is behivta, kenyeret, szalonát, sajtot tent elébök, jól tartotta őket.

Marci és Peti előbb távoztak, Kele István maradt utolsóknak, s azzal hagyta ott a szállásadókat: «Ne aggódjatok, majd megálmodjuk, hogy lesz legjobb.»

Figediék szemére nem jött álom egész éjjel. Az üldözött betyárok közül egy felváltva a major-udvaron vigyázott, a másik kettő édesdeden aludt.

Hajnal előtt Kele István állott ki, s a mint szürkülni kezdett, szólott két társának: «Kel-jetek!»

Ezek talpra pattanva, a lovakhoz akartak látni; de Kele visszatartotta őket.

— Ide hallgassatok! Egyikötök hirt ad odabenn a szoligabirónak, hogy itt vagyunk.

A két betyár szeme Kelére meredt.

— Ennek így kell lenni! — mondta Kele, s jól megnyomta a szót.

— Ha így kell lenni, bátya! hát mondja kend, melyikőnk menjen? kérdezte Marci.

— Megyek én, — vállalkozott Peti.

— Hát te mégy Peti pajtas, a bojtár gunyájában, a bojtár szamarán. A kit először találás a falun kívül, vagy benn a faluban, ráparancsolsz, mondja meg azonnal a szoligabirónak: «Azt izeni Figedi János. Érted? Figedi János...» Következett az utasítás, úgy a mint Kele István Figediéknek tervezte volt. — Te meg, Marci, abrakolj, itass, nyergelj, magam bemegyek Figediékhez.

Ezzel köszönt be Kele István: «Minden jól van, elment már Peti hirt adni.»

Figediék épen nem találták ezt jóknak. De a bevégzett tény ellen épen ugy nem tehettek, mint a diplomaták s az országgyűlések.

Nem sokára visszaérkezett Peti, jelentette, hogy a falun innen talált egy fiatal svábot, a ki értett, beszélt is magyarul. Ez, a mint jól a szája rágta neki az izenetet, azonnal meglődött; hozzá tette Peti:

— Jó gyors posta lesz ez. Ha a többiben is így áll a bátorság, nagyon lehet belőlök hetet számítani egy nyul ellen.

— Ne gunyolódj, Peti! Hanem eszeten járjatok, rám vigyázatok; majd csak lesz valahogy, mondta Kele István.

A számadóné hideg porköltet tett föl reggelre s behivta Marciat is. Jó izin falatozott a három üldözött ember, de a jó versecziből nem ittak többet, csak két kis pohárral; hanem valami két itezényit kivitt Peti, hogy majd megitatja a három lóval.

A betyárló megitta a bort, szoktak is neki adni nagy hajtás előtt, de csak módjával. Azzal tartották, elevebb s győzősebb tőle.

X.

A mint a bojtár, kit vigyázni kiállítottak, beszólott, hogy nagy csomó ember mozog a töltés tulsó végén: egy-egy sohajtással szorított kezét a gazda s gadszasszonja a vendégeivel.

A három betyár kiment az istállóba, nyakába vetette a karikást s kiki kantárszáron vezette felnyergelt lovát innenső végeig a töltés-

nek, mely a majortól nem messzire érintette a szigeteszerű pusztát. A töltés végénél megállottak.

Jó sebesen s éktelen lármával közeledett a népfelkelés. Elöl a szoligabiró lóháton, utána mindjárt hajduja teljes parádében s szintén lóháton. E mellett a falu lovas hadnagya. Ezek után vagy tíz sváb lovas párosával, a töltés közepén. A lovasok mellett két oldalról mintegy 20 gyalog, rövidebb-hosszabb, jobbdán kovás, általában rozdsás puskákkal s mordályokkal. Ezek után vasvillával, ásóval, kapával, fejszével s mindenféle kézbelivel fegyverzett, 80—90 fönyi sváb és oláh. A töltés tulsó végén a faluzéken nagy tömeg sötétlett. Asszonyok, gyermekek, öregek, s az ezek védelmére otthon maradt vékonyabb bátorságú férfi népség.

Minél jobban fogyott a távolság a két ellenfél közt, annál jobban hallott a látma, annál inkább lassudott a haladás, annál többet tekintgetett hátra, s annál jobban hadonázott kezével a szoligabiró.

A mint közeledtek a betyárokhöz, megállott a tömeg. Egy sváb azt kérdezte a szoligabirótól, mért nem rendelt perzekutorokat, hogy azok járjanak elől; ők csak arra valók volnának, hogy látva a sok népet, ne merjenek összetűzni a betyárok a perzekutorokkal. A szoligabiró biztatta őket, hogy nem is vár összecsapást, ennyi embernek megadja magát az a három szál ember, csak bátorságot mutassanak. Parancsolta a helység hadnagjának, menjen, szólítsa fel őket, adják meg magokat. A hadnagy majd leszedült lováról, de ismerte a szoligabiró indulatosságát, s a közelebb vesztől való félelem ráhírta, hogy elébe menjen a távolabbinak. Kivált hát a hadnagy a lovasok közül, neki iramodott egy kissé, de azután mindig lassabban-lassabban eresztette lovát.

Kele István Petinek adta át lova kantárszárát s pusztá kézzel elébe ment néhány lépésnyire a helység hadnagjának s biztatta: «Csak bátrán, barátom! nem lesz itt semmi baja.» S hogy meggyőzhesse a vissza-vissza tekintető hadnagyot, társait hátrább küldötte.

Caak jött aztán a szegény hadnagy előre nyugtott pisztolyal, s megállván Kele István előtt, elhadarta:

— Azt parancsolta a tekintetes szoligabiró ur, adják meg magokat kigylmetek, uraim! Ne tegyük vérontást, hanem jöjjenek gyalog és fegyver nélkül a tekintetes szoligabiró ur elébe, úgy még tán pardon-gráziát is nyerhetnek.

— Mire való is volna az a vérontás, édes öcsém uram. Isten ellen való vétek az — válaszolta Kele István. — Hanem nem tréfa szó ám nekünk az az adjuk meg magunkat. Ugy nézzen a szemem közé, édes öcsém uram, hogy kerékbetérésre voltam már én egyszer elítelve, hát nem igen bizhatok a gráziában.

A hadnagy elkezdett reszketni.

— Azt tanácsolnám — folytatta Kele István — álljon félre az utból az a sok ember, ne tegyünk kárt egymásban. Nem haragszunk mi egyikre sem, meg nem is vétettünk még az öreg apjoknak sem. Most sem akarnánk szaporítani az özvegyek, árvák számát. De ha aztán muszáj lesz! Mert maga tudhatja, öcsém uram, hogy a Tiszának, meg ennek az átkozott rétnek csak nem mehetünk neki. Ezen a töltésen, meg azon a falun kell nekünk keresztül mennünk; keresztül is megyünk, ha török, ha szakad.

Az utolsó mondatot oly erősen megnyomta Kele István, hogy kiesett a pisztoly a hadnagy kezéből.

Lehajlott érte Kele, fölvette és átnyujtotta.

— Itt van, öcsém uram! Nem jobb lenne betenni a tokjába? Onnan nem esik el.

Állott a hadnagy és lova, rém mondhatom, mint a fa, vagy a kő, mert a szegény fiu szemmel láthatólag reszketett.

— Most visszamehet, öcsém uram. Tisztelem a tekintetes szoligabiró urat.

E szavakra valamennyire magához jött a hadnagy, megfordította lovát, s haladt legalább is négyszerte oly sebesen, mint jött volt. Nagy keservesen elnyögte az izenetet s nem régi helyére, a hajdu mellé, hanem a lovasság háta mögé sorakozott.

Rendkívül demoralizálólag hatott a fölkelő népre a hadnagy kétségbeesett képe és reszketése.

Kele István éles szeme kivette, hogy imbolgog a csoport.

De a szoligabiró igen mérgesen kiáltotta: «Előre!»

Hát csak mozogtak, úgy a hogy mozogtak. Hanem azt is észre vette Kele István, hogy a gyalogok ugyancsak környékezik a hadnagyot, a lovasok meg hátra-hátra fordulnak. Reménylette, majd csak értésökre adja a hadnagy, hogy nem haragsznak ők rájuk.

Mozogtak, mozogtak, hanem oly távolról, a mennyre a mai fegyverek sem hordanak, elkezdtek lövöldözni, s hogy jobban célozhassanak, megállottak a puskások, a vasvillások meg csak nem gázolhattak keresztül rajtuk.

A szoligabiró jóval előbb járt, nemcsak a gyalogoknál, de a lovasoknál is.

A mint lövöldözni kezdtek, Kele István úgy tett, mintha megköpökdöte volna a markát, azután előre tartotta két tenyerét, mint a lapát leső gyerek, minden lövés után oly mozdulatot tett, mintha zsebébe tenné a golyót s ismét leste a másikat.

Rengeteg zavarba jöttek az üldözők. A babonásabbak susogták: «Nem járja a fegyver». Hiszen susog is járhatta volna annyiról? Az okosabbak meg belátták, hogy föl sem veszi őket. De magok is tudták, hogy nem arra valók ők, hogy ilyen vakmerő, elszánt emberekkel kikössenek.

A szoligabiró bosszankodott, lármázott: «Ne löjjenek még». Még egyszer valahogy előre mozdította a csapatot.

Hátra szólott Kele: «Ide a lovam, most már úgy néztem, mehetünk. Csak rám vigyázatok!» Főlpattant, s felvont pisztolyal vágatva megindult. Két cimborája szintén felvont pisztolyal nyomban.

A szoligabiró «utánam!» kiáltással, megereztette lovát.

Bizony nagyon lassan s mindig kevesebben-kevesebben mentek utána. A hajdu lova sem érkezett már, a többi lovas meg a töltés közepéről a két szélére oldagott, a gyalogság különben is ott járt; de nem azért ám, hogy közre fogják azt a három embert, hanem hogy el ne gázolja őket a betyárló.

Kele István elkialítja magát:

— Vigyázzon tekintetes uram! egyedül hagyták.

— Mindegy! De lelőlek, gazember!

— Én csak a lovát, uram, azt is sajnálom.

Hátra meg ezt sugta:

— Ne löjjetek, ha csak én nem mondom.

Ekkorra összeérkeztek. Csaknem egyszerre dörült el a két lövés. A szoligabiró golyója Kele István balvállán surolta a dolmányt, a Keléé a ló szügyébe furódott. Rögtön lerogyott a nemes állat, s maga alá szoritotta a szoligabirót.

Még a hajdu s más valaki is lött, de még sikerlenebbül, mint a szoligabiró.

A szoligabiró esetén, vagyis inkább esésén megrémült lovasság visszafordult, s nyargalt lóhalálában a töltés két oldalán, a gyalogság

egy része nem különben inalt hazafelé, más része, megadván magát sorsának, meglapult a töltés oldalában, egy-kettő begázolt a rétbé, nyakig érő vízbe.

Csak a hajdu szaladt urához, s Kelének kellett a svábokra kiáltani:

— Embertelenek! Segítetek már azon a szegény uron, látjátok, hogy nekünk más a dolgunk.

(Folytatása következik.)

YORKTOWN BEVÉTELÉNEK EMLÉK-ÜNNEPE.

Az északamerikai Egyesült-Államok köz-társasága nem fogy ki a nagy emlékekből, melyekhez függetlenségének kivívása s jelen nagyságának és hatalmának megalapítása kötve van. A megünnepelt nagy mozzanatok még csak száz éve, hogy bele vannak írva a történet könyvébe s a tengerentúli fiatal államnak most nyílik először alkalma megülni az emlékezetes napok évszázados örömmünnepeit. Megünne-velte a függetlenség kikiáltását (1776. július 4.) öt év előtt a Philadelphiai rendezett világtárlattal s megülte most okt. 18-án nagyszerű emlékszóbor leleplezésével ama város bevételének évszázados fordulóját, melytől az öt évvel korábban nyilvánkozott függetlenség valóban is kivívottak és megalapítottak volt tekinthető.

E nevezetes nap Yorktown város bevételé 1781. okt. 18-án.

Yorktown Virginia állam egyik kis vidéki városa a James folyó torkolatánál s régen sem volt kiválóan jelentékeny hely, de nagy fontosságot szerzett a szabadságharc történetében az által, hogy Washington György itt törte meg végleg az angolok hatalmát s ez erőd bevételé után Észak-Amerika függetlenségének másfél év múlva (1783.) bekövetkezett elismeréséig fontosabb hadi művelet egyáltalán nem történt.

Az amerikai gyarmatosok ügye 1779-ben már elveszítettnek látszott. Csátát csata után visszavették. A pártok között is újult erővel törtek ki a viszálykodások, a mint az a lelkesedés csökkenésekor történni szokott; a királypártiak, kiknek száma a déli tartományokban, Virginiát kivéve, jelentékeny volt, vérszemet kaptak a haza nagy bajainak látására s az őket ért büntetések csak még inkább elmérgesítették a bajokat. Cornwallis lord, az angol főhadparancsnok, a déliek támogatására megjelent, a királypártiak segítségével elfoglalta Savannaht és Charlestownt s 1780-dik évi aug. 16-án megverte az egyik amerikai vezért, Gatast. Ez időtől fogva Georgia és Dél-Karolina az angolok kezében volt s minden jel oda mutatott, hogy Észak-Karolinát és Virginiát is meg fogják hódítani.

Két nagy ember önfeláldozó tevékenységén és geniális működésén tört meg e kedvező kilátásuk. Az egyik Lafayette marquis volt, ki Franciaország segítségét kieszközölte s maga is egy lelkes csapatot vonult az új világba, hogy küzdjön az arisztokrata eszmék fennállása ellen, melyek közt pedig ő maga is nevedekett. A másik Washington, ki egyaránt küzdve a gyanúsításokkal és nélkülözésekkel, bámulatra méltó erővel tudta katonáit fegyvelemben tartani s a tulnyomó angol hadsereget minden mozdulatában akadályozni. Száz és száz kétségbeesett helyzetben az ő lángszegze virott ki diadalokat, s az ő vaserélye őrizte meg a szabadság híveit által tartott pontokat. Westpointből gondosan s a legnagyobb óvatossággal tudta vezetni az egész hadműveletet, úgy, hogy az

angolok folytonos zavarban voltak, s e mellett tényleg a politikai viszálykodásokat is sikerült mindenkor elsimítania kitűnő tapintatának és határozott föllepésének.

1780-ban július 15-én Rhode Islandban Newportnál Rochambeau gróf vezetésével alatt 6000 francia katona lépett partra. Washington nemcsak egyesült velök, de ügyes tüntetések által kivítte azt is, hogy az egyik angol vezér, Clinton, New-Yorkból nem mozdulhatott s a délen működő Cornwallissal nem egyesülhetett. Midőn Washington már eléggé erősnek hitte magát, 1781. szeptember havában gyorsmenetekben megindult dél felé s okt. 9-én ostrom alá vette Yorktownt, hol Cornwallis ez időben tartózkodott. Ez ostrom rövid ideig tartott, de oly heves volt, hogy az amerikaiak már 14-én bevették az egyik erődöt s 17-én már megadták magukat az angolok. Az egész 7247 főre menő sereg, az összes hadi eszközök, ágyuk stb. mind az amerikaiak birtokába jutottak s a harc

előtt kiküzdött vívmányoknak, hogy most a világ egyik leghatalmasabb, leggazdagabb, legszabadabb államának szabad, boldog és irigyelt polgárai.

EGYVELEG.

* A bor föltalálójaként nyugaton általában Noé apának tisztelik. Perzsiában másként vélekednek. Ósrégi hit szerint a bort Dzsemsid király találta föl, ki 1200 évvel született Salamon előtt s 700 évig uralkodott. A szőlő nevédtől az elzáró székü szerül használták. Mivel a szőlő télen nem marad meg, Dzsemsid megparancsolta, hogy nedvét gyűjtésük össze számára. A nedv jóízű volt, de lassankint keserűvé lett. A király azt hitte, hogy mérgeggé vált s megparancsolta, hogy zárják el jól. Nem sokára egy kedves, szép rabszolganője erős fejfájásban élettének véget akart vetni s elővette az elzáró mérget. Természetesen nem halt meg, sőt fölvidámított és fölfújása megszűnt. Még többet ivott s azután jól elaludt s fölébredve, egészséges lett. A király megörült ennek s a bort megkedvelte. Mivel sok beteg meggyógyult tőle, a király orvosságának nevezték el.

* A khinaiak étkezési szabályai igen szigorúan vannak megállapítva. Minden vendégnek egyszerre kell az étkezéshez kezdeni s előbb azt mondani: «kezdjük meg». Az öregek nyújtják a fiataloknak a távolabb eső ételeket, de a fiatalok ekkor felállanak, hogy köszöneteket kifejezzék. A khinainak az asztalt sem testével, sem ruhájával nem szabad megérintenie; kíváncsian körül néznie vagy szomszédaira bámulni nem illik, ugy szintén beszélni sem évés közben, de meg van engedve, hogy egy pár dicsérő szót mondjon az ételről. Hiányos képzettségnek jele, ha valaki nem eszik, midőn a többi vendégek még esznek, de a rangban alább álló egyéneknek valamivel előbb kell abba hagyni az evést, mint a nagy uraknak, kikkel együtt étkeznek. Az etiquette mindennemű szabályainak megőrzése még a született khinainak is nagy nehézségére esik.

Népszámlálás Konstantinápolyban. Konstantinápolyban a hét hóval ezelőtt megkezdett népszámlálás befejeztetett. A város lakossága, beleszámítva a nőket és a gyermekeket is, csak 350.000 fő. A «Turquie» lap azt hiszi, hogy a népszámlálás munkálatait nem vezették szabályszerűen, s hogy Konstantinápoly sokkal népesebb, mint azt a népszámlálás föltünteti.

* A brit partokon a múlt évben 2519 hajótörés volt s a jól szervezett mentések 2923 embert szabadítottak meg a vízhez haláltól. Az utóbbi 26 év alatt mintegy 52.000 hajótörés volt, különösen Anglia nyugoti s Irland keleti partjain s 18,550 ember vesztette el életét ily alkalommal, csaknem annyi, mint jelenleg az összes angol hajóhad legénysége. A múlt évben 30 hajó romlott, 68 s kormányzó hibája, 97 a vihar és 42 másnemű bajok miatt vesztett el.

* Az Egyesült-Államok adósságából havonként egy pár millió dollárt fizetnek meg. De míg az államadósság apad, a községeké növekszik. Háromszáz város van ott, melyben 7500 lakosnál több van. Összesen 11.250.000, azaz a lakosság mintegy 22 1/2%-a. E községek adóssága 1328 millió forintra rug, melynek kamata 82 millió. A kis városoknak s testületeknek is sok adóssága van, úgyhogy összesen 2428 millióra mehet.

* A francia hadsereg régi ismert jelvényei közül sokat eltörtek. Legelőször a dobot, azután a trombitát s most utjabban a mellvasat (cuirasse) szüntették meg. A régi vörtes ezredek vadász ezredeké alakították át.

* Az izlés statisztikája. Egy német lap fölszólítja olvasóit, hogy feleljenek neki röviden, vajjon esetleges kérdőknél vagy jegyeseiknél az általa fölsorolt hibák (puposság, egyszerű, anyajegyes, ragyás, nehézhallás stb.) közül melyiket tartják a legkisebbnek s melyiket a legnagyobbknak? A begyűlő feleletekből részletes statisztikai kimutatást ígér közölni.

AZ IRLANDI ZAVAROK.

Az irlandi land-liga főnökeinek elfogatása után Dublinban s egyes vidéki városokban több napig tartó lázongás volt a nép között s ezt még inkább szította a börtönbe zárt Parnell és társainak kiáltványai, melyek, mint kiderült, Kenny József börtönorvos készítette, s mely fölszólítja az ir népet, tagadjon meg minden haszonbért mindaddig, míg a kénszertörvények Irlandban érvényben lesznek. A lázongás aránylag csekély mértékű volt, de azért a diplomatáknak is okozott az elég fejtörést, mert sokan a forradalom kitörésétől féltek, s mivel a nép alsóbb rétege vett benne részt, több helyen jelentékeny kihágások fordultak elő. Magában Dublinban mintegy 30.000 forintra teszik a kárt, melyet a lázongás ablakbeverések s más vagyoni sértések által okozott. Több rendőr és katona megsebesült. De még csodálni lehet, hogy több baj nem történt. A szegény ired nagy részének alig van valami veszteni valója az ily mozgalmakban s évek óta tartó elkeseredésük a főnálló kormány ellen még inkább növeli a bajt.

A vidéki városokban, hol kevesebb az idegen elem, a lázongás nagyobb terjedelmű volt, mint a fővárosban. Különösen a nyugati és déli részeken, hol a földbirtok-viszonyok a lehető legszomorubbak, kiterjedt a lázongás a társadalom minden rétegére. Különösen aggasztó volt a helyzet Limerickben, hol a nép nagyon el volt keseredve. A hatóság szerencséjére a városban egy skót ezred volt beszállásolva, melynek segítségét igénybe lehetett venni. Midőn a lázongók már a rendőri tanyát is ostromolni kezdték, a katonaság lőhátán, kivont kardokkal vonult elő és a rendet rövid idő alatt helyreállította. A kényszereszközökkel kivított sikerek azonban, — mint képünk is mutatja, — nem csekély áldozata volt részint ablaküvegekben, részint kődobások és kardvágások által ejtett sértésekben. A fegyveres erőnek azonban a lázongók sehol sem állottak ellen.

Ma már a lázongások megszűntek s a hatóság az elfogatósokra szoritkozhat. Az Amerikába menekült tagokon kívül a land-liga összes tisztviselői börtönben ülnek. Dr. Croke, casheli római kath. érsek, pástori levelében ítélte el a land-liga merész föllepését. Gyűlések tartását nem engedték meg e tárgyban; Parnellnek és börtönben ülő társainak megtöltötták, hogy bárkit is fogadjanak, az irlandi új törvényszék folytonosan ülésez: egy szóval, mint a híres orosz tábornok jelentené: Rend uralodik — Irlandban. De azért maguk az angolok sem hiszik, hogy a bajt a vezérek elfogatása által megorvosolták, vagy csak tartósan is elodázták volna s aggódnak a legközelebbi eredmények elé, melyek a fel-feltörő forradalmi lángot esetleg nagy tűzzé változtathatják.

KALIFORNIA ÓRIÁS FÁI.

Kalifornia számos természeti csodái közt már rég feltűntek az óriási fák, melyek Stocktontól keletre a San-Joaquin területén, a természeti szépségeiről nevezetes Yozemiti-völgyben s a szomszéd vidékeken nőnek s melyekhez hasonlítottak a földgömbön ily nagy számmal még eddig nem találtak. A Yozemiti völgytől mintegy 20 angol mérföldre 5500 láb magasságban Mariposában több száz óriás darab van a híres Wellingtonia (Sequoia Gigantea) fából, melyről egykor Európában oly sokat irtak s melyeket lapunkban is ismertettünk. E fák kö-

zül némelyik 250—300 láb magasra nő s a törzs kerülete 80—90 lábat is tesz. Némely levágott törzs ürege oly nagy, hogy lőhátán is keresztül mehet rajta az ember. Egy ily jelentékeny fa a «szurke óriás» nevű, melyet képünkön is bemutatunk. Touristák gyakran fölkeresik e fákat, melyek közül tűz vagy más véletlen folytán már több elpusztult. Yozemiti völgyétől kissé északra Calaverasban szintén van néhány óriás fa, némelyik még nagyobb is, mint a mariposaiak. Külön nevek is van, minők: «Jackson tábornok», «Az erdő anyja», «Webster Dániel», «Cobden Rikárd», «Lincoln elnök». A botanikusok nézete szerint ez óriás fák nagy része ezer évnél idősebb. Némelyikhez valóságos vaslépcsőt is készítettek s egész utazás, míg az ember az első galyakhoz ér, melyek még mindig vastagabbak, mint egy felnőtt ember dereka.

kik a kopóvadászatot annyira nem ismerik, hogy összetévesztik azt a nagy uri jux-szal, melyet vörösfrakkosaink követnek a rákosi és agárdi gyepeken; a mi ugyan mulatságnak lehet elég kellemes, de vadászatnak csak annyiban lehet nevezni, mint a hogy háborunak lehetne csufolni az «ágyuzást egy veréb ellen».

Sokat olvasunk még aztán azokról a tagadhatlanul eredményes vadászatokról, melyeket fejedelmi személyiségek tartanak a maguk és társaik vadaskertjeikben. X vagy Y herczeg kicocsikáz az n—n—i hegyekbe, ott elállítja az erdőmester egy kényelmes pontra, a hol a jól táplált, az erdész-személyzet által soha nem zavart — mert a szentek szentjénél is tiltottabb — a sózón, etetőn szinte megszelídített vad, mintegy cirksu betanított állat csordaszám, vagy egyenkint eldefliröz, óragépi pontossággal és biztossággal. Hát ez mi? Vadászat? — Egyszerű lögyakorlat, az üvegömb-lövészettől csak annyiban különböző, hogy élő állatok szerepelnek benne.

A vadászat, mint a háború, ősz, kezdetleges foglalkozás. Minel közelebb jár a matematikához, annál inkább távolodik lényegétől. Képelem az időt, — nem is igen messze lehet, — mikor majd a népek a nemzetközi öldöklés munkáját tisztán gépekkel végzik, melyeket hátul egy-két ember igazgat. De aztán a mint a döntő tényező nem többé hősiesség, de tudomány, tüke, anyagtulvisul — a háboru költségetek mindenestetre vége lesz.

Tehát: minél kisebb a lövéselyt szaporító apparatus, annál igazibb, bravourteljesebb a vadászat. Sikon, vizen, ha kivált számos a társaság, az egyébként is számos apró vadat egyik vadász a másikra hajtja. Ember, állat fölugratja, föltiporja, föllármazza a vadat. Ez is inkább lögyakorlat; az igazi vadász az, a ki maga keresi, találja és ejti el a vadat.

Ebből már világos a laikus előtt is, hogy még erdőben is, számos hajtóval, embersapatlalt, nagy kopófalkával, eredményesebb, biztosabb a dolog, de kétségkívül egyhangubb, egyalakubb.

A vadászat: a nyár pompájában diszlo gyöngö vágásokban, sárguló tarlókon, haragoszöld, illatos kenderekben, sarjában, az égető nap aranyvilágánál, fúrje, fogolyra, élczelő, dévaj-vidám társaságban, fúrje vizslával: festői; — a nádas erdő halkán süttető árnyas csatornái között, a benne fürdő nyári nap ragyogó vagy a teli hold kísérteties fényétől elöntött csöndes sik víztükréin, nesztelenül hajtott csónakban fűtülő szárnyu kacásakra: — ez már *tündéri*; — de a mély

csöndü, titokzatos, boltozatos rengeteg erdőben, koronás fejedelmi szarvasokra, szűieszen felénk, karcu őzekre, hegyen-völgyön át húzóda, majd elhaló, majd élénkülő, az erdőt mintha fölemelő, reményláz keltő kopó-hangverseny kíséretében: ez már valóban olimpi, isteni kedvtöltés!

Ez már egy esztétikai lélek minden műérzékének gyönyörrel ittasító tápot ad. De magában a vadász földadatában is itt van a legtöbb szellemi elem. A véletlen, a vak szerencse itt is üdvözíthet ugyan, de csak oly ritkán, hogy a ki csupán erre bizza magát, az előbb-utóbb leteszi a fegyvert, mert a csaknem örökös üres tarisznya kifogyasztja békétetését.

Idő már hadi tev, mélyeségs kombináció kell. Ismerni kell a téréut, az ellenfél gondolatát, szándékát, járását; egyesíteniünk kell magunkban a hadvezért és a természetbűvart.

Csak vegyük föl példánl, hogy egy körülbelül ezer holdas erdő áll előttünk, mely szomszédos más nagyobb, a vadtenyészetre még

ÓRIÁSI FA KALIFORNIÁBAN.

IRLANDI ZAVAROK.

SKÓT KATONÁK LIMERICKBEN A LÁZONGÓ TÖMEGET ÜLDÖZVE.

tonai főállatorvos, 71 éves korában, Pozsonyban. — HATFOGEL PÁL, lelkész, 80 éves korában, Szent-Péteren. — UHL JENŐ, az Azienda Assicuratrice tisztviselője, 19 éves korában, Budapesten. — KALMÁR VIKTOR, avas újravárosi segédlelkész, ki Révi K. Győző név alatt tehetségre mutató költeményeket és humoros rajzokat írt, 26 éves korában, Debrecezenben. — VÁRI SZABÓ PÁL, fővárosi külügyi utfélfelölő 58 éves korában, Kőbányán.

ÖZV. PRIK JÓZSEFNE, a néhai országgyűlési képviselő és Torontálmegeye alispánjának özvegye, ki Prikk Józseffel a száműzetés idejében Amerikában ismerkedett meg, a nőgrádmegyvi Ledényben. — NOVÁK GÉZÁNE, szül. Győrffy Mária, Abaujmegeye jegyzőjének neje, 29 éves korában, Kassán. — ÖZV. BARTÓK KÁROLYNE, szül. Adorján Katalin, Tordán. — MÉSZÁROS KÁLMÁNNÉ, szül. Beóthy Irén, 24 éves korában, Hajdu-Böszörményben. — BINTAY ERZSIKÉ, id. Bányay Lajos leánya, 19 éves korában, Debrecezenben. — PLATHY BORBÁLA ASSZONY, Pozsonyban. — MARK JÓZSEFNE, 56 éves korában, Pozsonyban. — MALÉTER ALBERTNÉ, a rozsnói gyógyszerész neje, Bécsben. — HÜGEL OTTÓNÉ, szül. Janky Antónia, a nagyváradi könyvkereskedő és nyomdatalajdonos 43 éves neje, hat árvtát hagyva maga után.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

J-1 G. A szép költeményt köszönettel vettük. A kétségbeesett. (Sladkovics). Az eredeti, mely nekünk hozzáférhetetlen, nem hiszük, hogy ily nehézkes, itt-ott érthetetlen s mindenütt erőltetett legyen, mint így a magyar fordításban. Ennek formája is — ritmetlen, rhythmustalan — prózálag döcögő hatások — visszariasztó. Mi elolvastuk, mivel a tárgy érdekelt; de olvasóink, ha befogadják is, százból egy se bírnák megolvasni.

Emlék. Van benne egy pár igazán csinos strófa; s az egész költeményen ösztönöz az érdeklődés és hang vonul át. Ha valamely rövidre lehetne vonni, miáltal tömöttebb lenne s itt-ott az ismétlésektől megszabadulna: meg is tűné a mértékét.

x. y. A harmadik és hatodik sornak, az ily forma mellett, rimelni kellene. A forma e hibáján kívül a tartalom sekedélyessége ellen is kifogásunk van; a költemény egyhangu, mert egész hosszában egyetlen érzelmet körül forog és nagyon kevés benne a gondolat.

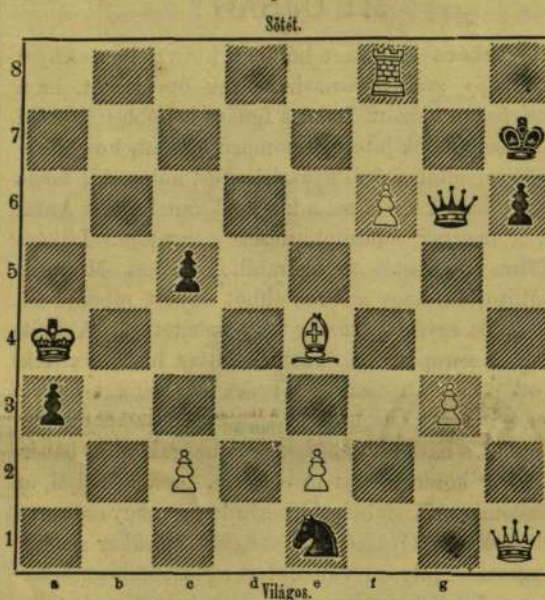
Anyám sírja. Sokkal szebb lehetne tenni, jobb kidolgozás által. A két első strófát egybe kellene vonni; egy pár nehezebb s erőltetett kifejezést (érzések meg fogja mondani; melyek azok) elismítani; a befejezést, mely a többihez képest bágyaitan van tartva, erősebbé tenni. Próbálja csak meg; meglátja: mennyit nyer vele a költemény.

Fejzi dalalából. Biz ezek nem valami sokat ér-

nek! Halvány, elmosódó, köznapi érzelmek. (Az eredetiben a forma nem gazdagabb, pl. keresztirányok?) Nem közhölhetők. A világon minden... — Mi szörnyűt tehettem... Hozzá (Ha hűltem lettem is...). — Oda a szép lángugáru nyár... — Egy honleányak. Feriz. E hétről tárgyalhalmaz miatt maradt ki. Tokaj. H. A. A fiatal pótlást megírták. Gesztely. Dr. Sch. Gy. A kiadó-hivatal már rendbe hozta ügyét. Dombrád. F. J. A küldemény pontosan megérkezett; hanem sorsáról csak egy-két hét múlva tudósíthatunk. D.-Földvár. H. L. Megkaptuk; de még nem volt időnk a hozzá szükséges adalékokat előkeresni.

SAKKJÁTÉK.

1145-ik számú feladvány. A legújabb berlini feladvány-tornából.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1140. sz. feladvány megfejtése.

Gold Samutól.

- Világos. Sötét. 1. Va1-c1... Kd5-e6 (a) 2. Vc1-c7... t. sz. 3. Vc7-f7-c4... G6-e7 matt.

Table with columns: Nap, Katholikus és protestans, Görög-Orosz, Izraelita. Rows: 18 V B 23 Szaniszló B 22 Briczius, 14 H Jokond, Szeráp. Levin, 15 K Lipót, 16 S Ödön, 17 C Ond. Gergely, 18 P Jenő, Jolán, 19 S Erzs. királyi Örse.

HETI NAPTÁR. Nov. hó.

Table with columns: Nap, Katholikus és protestans, Görög-Orosz, Izraelita. Rows: 1 Nov. D 22 121 Barnab., 2 Aczindin, 3 Aczensim, 4 Nagy Joannic, 5 Galakteen, 6 Pál püsp., 7 Miléti 33 vt. 27 S. Told.

Tartalom.

Szöveg: Sarah Bernhardt. — A toborzó. (»Vas Pista« című költő elbeszélése II-ik éneke.) Fejes István. — Lukács Móricz. — Az olasz királyi pár látogatása Bécsben. — Kele István. Rajz a régi rablólávból. — Yorktown bevétele emlékképe. — Egyveleg. — Az irlandi zavarok. — Kalifornia óriás fája. — Orosz kopozás. Vajda János. — A múcsarnok új kiállítása. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi újság? — Halálhírek. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár. Képek: Sarah Bernhardt mint Gilbert a »Frou-frou« című színműben. — Az olasz királyi pár Bécsben: 1. Fogadtatás az indóházán 2. Az udvari páholy az operai színházban. — Lukács Móricz. — Az észak-amerikai szabadságharczából: 1. Washington esüti az első agyut Yorktown angol erőit ellen. (1781. okt. 9.) 2. A francia csapat Viomény vezetése alatt beveszi az angol erődöt. (okt. 14.) — Óriási fa Kaliforniában. — Irlandi zavarok: Skót katonák Limerickben a lázongó tömeget üldözték.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. sz.)

NEHÉZKÓRT

(epilepsie) gyógyít, levél útján dr. KILLISCH specialista Drezdában (Szászország). — A nagy sikerek (8000) miatt nagy aranyérem a párisi tudományos társaságtól.

Advertisement for 'Cs. k. kizáról. szabadalm. cipőgyár.' featuring an image of a shoe and text describing their products and location in Budapest.

Advertisement for 'Temesváry Mór cipőgyára' with a logo and text describing their shoe-making services and various shoe styles.

Advertisement for 'Selyem és gyapjú' (Silk and Wool) by KELLER és ZSITVAY, located in Budapest, Szerviták Épületében.

Advertisement for 'Őszi öltözetek' (Autumn clothing) by CSÁKY ARMIN, located in Budapest, Sugárút, octogon-tér 63.

Advertisement for 'ARCZBŐR.' (Skin) featuring an image of a woman and text describing skin care products and treatments.

Advertisement for 'A szenvedő emberiségnek!' (For the suffering humanity!) by Steiner Frigyes, Brassóban (Erdély).

Advertisement for '„Nincs többé tudóbaj.”' (No more ignorance!) by Straus A. féle amerikai gyógyfűkivonat, located in Budapest, Rombach-utca 16. sz.

HIRDETÉSEK.

Magyar hasznos hasznosított postai sor, vagy annak helye egyszerű írtatással 16 krajczár; többesrít írtatással 10 krajczár. Helyregrít külön minden írtatás után 30 kr.

Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket előford Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Measse R. Sellerstrasse Nr. 3 és Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4. szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható.

Advertisement for 'Protestáns új képes naptár' (Protestant new illustrated calendar) for 1882, by Szerkesztette DÚZSSÁNDOR tanár. XXVIII. évfolyam. Ara füzve 50 krajczár.

Advertisement for 'Nemzeti nagy képes naptár' (National great illustrated calendar) for 1882, by Szépirodalmi s ismeretterjesztő tartalommal és teljes tiszti ezimtárral. TIZENNEGYEDIK ÉVFOLYAM. Ára füzve 1 forint.

Advertisement for 'Különös figyelemre méltó!' (Worthy of special attention!) featuring 'sebtapasz' (bandage) and 'TÖRÖK JÓZSEF' (Török József) pharmacy products.

Advertisement for 'Figyelmeztetés.' (Warning!) by BRAZAY KÁLMÁN SOSBORSZESZ, located in Budapest, IV. Múzeum-körút 23. sz.

Advertisement for 'MAAGER CSUKAMÁJ-OLAJA' (Maager Cod Liver Oil) by Vilmos, located in Budapest, V. Károlyi körút 23. sz.

Nyujtsunk kezét a szerencsének!

400,000 márka

Főnyereményt nyujt kedve... As új terv előnyös berendezése olyszéri, hogy kevés hónap alatt 7 osztályban 50,000 nyemény jó biztos eldöntés alá, melyek között főnyeremények vannak esetleg 400,000 márkáig, különleg azonban

Table with 2 columns of lottery results: nyeremény a M., összeg, nyeremény a M., összeg.

A nyemény húzások természeténél fogva hivatalból megállapítva.

Ezen, az állam által biztosított nagy pénzsorsjáték legközelebbi első nyeményhúzására 1 egész eredeti sorsjegyet csak 6 márka, vagy frt 3 1/2 o. bj. 1 fél... 1 negyed...

Minden megbízás azonnal az összeg beküldése, postafizetése vagy utánvétele mellett a legnagyobb gond dal teljesítettki, mindenki megkapván tőlünk az állam eszimerével ellátott eredeti sorsjegyeket saját kezébe.

A megrendelésekhez minden megkívántó cívatalos tervek ingyen lesznek mellékelve, melyekből ép úgy a nyemények beosztása az illető osztályokra, valamint az illető betétek is kivehetők; minden husz után pedig érdekelteinknek a hivatalos lajstromokat felszólítás nélkül megküldjük.

A nyemények kifizetése mindig pontosan, állami jótállás mellett történik, és vagy közvetlenül megküldetkik, vagy az érdekeltek kívánatára Magyarország minden nagyobb helyén lévő összekötéseink által eszközölhető.

Gyűjtődéknél mindig kiválóan kegyeltetett a szerencse által, s érdekelteinknek gyakran a legnagyobb nyeményeket fizetik ki, a többi között 250,000, 225,000, 150,000, 100,000, 80,000, 50,000, 40,000 márkával.

Előrelátható, miszerint egy ilyen, a legszárkább alakra fektetett vállalat mindenféle hátrazottan a legelőkeltebb részvételre fog számíthatni, s így tehát kérjük, hogy minden megbízásnak eleget tehesse, a megrendeléseket, mielőbb, minden esetre pedig 7. évi november 30-ka előtt hozzánk beküldeni.

Kaufmann & Simon, bank- és váltó-üzlete Hamburgban.

Vétele és eladása mindenemlék államkötvények, vasúti részvények és kölcsön-sorsjegyeknek.

P. N. Ezenemlék közlését, mondván az irántunk eddig mutatott bizalomért, és a midőn az új sorozat alkalmával részvételre fölívünk, ezenül is oda fogunk törekedni, hogy pontos és szilárd kiszolgálás által a teljes megelégedést ésszinkre kinyerhessük.

Butor-eladás. Több száz szobára való, szilárdan készült butor legúj-tányosabban kapható Steinbach Sándornál, Ferencz József-ter 6. sz. az Európa szálloda átellenében. Arjegyzekek kívánatra ingyen és bérmentve.

Advertisement for Singer sewing machines: AZ EREDETI SINGER VARRÓGÉPEK. LEGJOBBAK A VILÁGON. PÁRIS 1878 arany érem. 5 FORINT HAVI (TELJES JÓTÁLLÁS.) részletfizetés. NEIDLINGER G. BUDAPEST váci utca.

Advertisement for eyeglasses: Figyelmeztetésül!! Távol-, rövid- és gyenge-látóknak kizárólag általán készített és egyáltalán elismert szem-üvegek semmiféle a bírtmi módon magát bemutató utazó-álta el nem árultatnak. hamisítatlanul ezek kizárólag látszerészi intézetemben. Budapest, váci utca 12. sz. kaphatók. SOLOMONSON N. H. látszerész.

Pontos a nagyon tiszt. vevőimnek a közeledő ünnepekre. Karácsonyi és újévi ajándékokra. Sürgöny: 70,000 forint nyemény!! Richm. Chandler elhalálása folytán örökösai az eddigi főállott üzletet fozozlatják; az óriási nagy raktárt elárúsítás végett én vettem át, egyszerűsmin az utasítást vettem, minden vevőnek, ki 50 forintnyi rendelmenyt eszközöl, egy jótékonyezélt magyar állam-sorsjegyet, melynek 70,000 forint főnyeménye, ingyen kiszolgálni. A húsz f. évi december 5-én történik.

Videki rendelmenyek azonnal és legpontosabban eszközöltenek. Mely tisztelettel SCHILLER L., vászón és divat nagykereskedő a szép esszonyhoz Sz. Fehérvártól a városbátéren. Csomagolás ingyen történik.

Table of exchange rates: Kivonat a raktárból. 10000 db fin. téli berlini kendő fejre dbja... 3005 a 1/4 ngs. fin. berl. kendő fejre... 3549 a 1/4 a... duleigno... 2696 a 1/4 a... liverpoolsz kendő... 3500 a 1/4 a... velour posztó... 5000 a nagy burkoló kendő... 2450 a 10/4 ngs. himalaj burk. kendő... 3002 a 1/4 ns. lf. alexandra posztó... 10000 a kis shavi kis gyerekeknek... 3000 a 10/4 ngs. legfin. gyapj. burk. kendő neigedeini gyártmány... 1500 a jó minőségű barchet... rfe... 1900 a jó minős. vtmöll barchet... 3950 a 1/4 sz. fin. veypraecht flanel... 50 vg legneh. calmuk dupla barch... 63 a... büber calmuk... 55 a 1/4 szél. lf. fehér zsin. barchet... 49 a... piquetbarch... 150 a fin. Adalina női ruhakelme... 123 a nehéz Aida cheyjoit kelme... 69 a brazilai ripsz sim. és... 50 a 1/4 szél. Aida flanel... 48 a 1/4 szél. posztó (Dantucheg)... 50 a 1/4 sz. kit. mins. futó szőnyeg... 40 a 1/4 sz. f... 500 db 20/4 ns. igneh. ang. ut. plaid dbja... 500 a egész na y igneh. sz. pokrócz... 200 vg neh. fin. téli gyapjuszöv. lgj. minták a egé-z öltönyre 4 rfe... 500 db legfin. manchesteri gyapot utazó plaid... 10 vg 1/4 sz. beavat. szürke posztó rfe... 19 a 1/4 sz. lf. tüfflin posztó m. sz. rfe... 5000 db 13/4 ns. lf. gob. ripsz ággyterítő db... 3000 a színes munkás ing... 2000 a fin. oxford ing y. feh. chiffon... 1500 a legfin. szin. creton; fr. zephir doubi chiffon ing... 3.50 1.45

A téli idényre. Van szerencsém t. vevőim és a n. é. hölgyközönség szíves tudomására juttatni, hogy külföldi főkép párisi czikkeim és pedig a lelegeánsabb köpönyegek, felvetők és toilletek már teljes számban megérkeztek, melyek megtekintésére t. vevőmet és a n. é. hölgyközönséget tiszteletteljesen felkérem. 297

Kiváló tisztelettel RÓZSAY, Confectioneur „A francia nőhöz” Budapest, V., Deák-utca 7. szám.

Zurrer Jakob selyemkelme-gyára Zürichben (Schweiz). Alapított 1825-ben. Első rangú telep. Leggazdagabb választék a legelőkeltebből a legfinomabb minőségű fekete és színes selyemkelmekben. Satins merveilleux, Satins Radamés, Moirés, Satins de Lyon, Cachemires, Pinches, Velours, Velours broches, Satins, Atlas, Louisines, Taffetas, Marcelines, stb. stb. Minden megrendelés személyes felügyelet alatt a leglelküsemertesebben teljesítettki, s nem tetsző tárgyak mindig a legkészségesebben vissza vétetnek. — A kelmék szállítása Németország és Ausztria-Magyarországba vételdíj és vám-mentesen. Minták postá forinltával díj nélkül. Zurrer Jakob selyemkelme-gyára. Alapított 1825-ben. Leveldíj a Schweizba 20 fillér, vagy 10 kr. osztr. ért.

47-ik szám 1881. BUDAPEST, NOVEMBER 20. XXVIII. évfolyam.

AZ OLASZ KIRÁLYI PÁR LÁTOGATÁSA BÉCSBEN. Az őszinte öröm, melylyel kivált Magyarországnak népe az olasz királyi pár bécsi látogatását üdvözölte, mintegy kötelességgé teszi, hogy ez öröndetes eseményre még egyszerű visszatérjünk. Öröndetesnek mondjuk ez eseményt, mert ha a látogatásnak nem lett volna is egyéb jellege, mint csupán személyes, — lehetetlen, hogy az uralkodók barátságba kedvező hatással ne legyen nepeik egymáshoz való viszonyára is. S a mi Magyarország népét illeti, annak nem egy oka van fontartani és erősíteni ama kölcsönös jó indulatot, melylyel a két nemzet egymás iránt viseltetik. Kállay Béninek, a külügyek ez idő szerinti vezetőjének, tökéletesen igaza volt, midőn a magyar delegáció külügyi bizottsága előtt azt mondta, hogy Olaszország az az ország, melylyel rendezni való számadásunk nincsen, nincs egymástól mit elvonnunk, nincs egymástól mit félünk. Ez a negatív alap tökéletesen elég föltételnek a baráti viszony fenntartásához, s szerencsésnek mondhatná magát a monarchia, ha ugyanezt a föltételt megtalálná más államokkal való viszonyában is, s ha pl. az Ausztriával annyiszor szövötközött két állam: Német- és Oroszország is ugyanezt vallának és őszintén tartanak is, hogy nincs tőlünk mit elvenniök s nincs tőlük mit félünk.

s királyunk egy ezredet ajándékozott királyi vendégének, a mi rég idők óta a legbecesebb kedveskedésnek tartatik koronás uralkodók között. Első látogatásával az olasz királyi pár a közelebb elhunyt külügyminiszter, Haymerle özvegyét tisztelte meg, ki olasz követ korában kedves ember vala az olasz udvarnál s nem csekély része volt a baráti viszony előkészítésében a két udvar között. Az operaházban rendezett diszeloadásról volt már alkalmunk szólni, ugy szintén a

Himberg melletti vadászatról. Ezuttal a redoute-teremben rendezett nagy udvari ebédről és a diszhangversenyéről kívánunk röviden megemlékezni. A redoute-teremben tartott diszbedén, melyre 130 személy volt hivatalos, az olasz király elsőzör jelent meg osztrák ezrede egyenruhájában. A terem rendkívüli fényvel és izléssel volt berendezve. Középen ült Erzsébetkirályné, jobbán Margit királyné, balján Umberto király. Az olasz királyné mellett Ferencz József király foglalt helyet. Királyunk mellett követ-

MARGIT OLASZ KIRÁLYNÉ.

MÖSSMER JÓZSEF rumburgi vászonraktára „a menyasszonyhoz” BUDAPEST, koronaherezeg- (uri) utca 12. szám a zsbáros-utca sarkán, ajánlja gazdagon fölszerelt raktárát a legjobb fajta rumburgi, irlandi, hollandi, kreasz, fonal és lepedő-vásznakból; asztali készletekből 6, 12 és 24 személyre, ágyneműkből, csinavat, jaquard, damaszt-, gradl- és kávároszokból, törülközők, angol és francia battiszt, valamint szilézia és irlandi vászon-zseb-kendőkből, asztal- és ággyterítők, flanel, takarókból, zsinór-, piqué- és színes ruhabarchetokból, flanel, wattmoll-, chiffon, angol shirting és oxfordból. Nagy raktár kész női és ferfiingekből, nadrágok, corsettek-, alsó-szoknyák-, lepedők-, párnák-, harisnyák- és kapcákból, himzett vászon- és battiszt szélékből, betétek-, csipkék-, kézelők- és gallérok, valamint teljes gyermekfölszerelésekből. Magyarhoni gyártású törülközők és asztalneműk. minden nagyságban a legjobban eszközöltenek. Kibázasítási készletek, Az árak a legelőkeltebbek valamennyi ismert szilárd czégekké között, a hol jó és nehéz vászon adatik. arjegyzekek kívánatra megküldetnek s vidéki megrendelések utánvétel mellett a legpontosabban teljesítetnek.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvár.-snál kapható: TOZSDEI műveletek

HONVÉD-NAPTÁR az 1882-ik évrre. (Egyuttal katonai naptár.) A magyar nép számára szerkeszti ÁLDORIMRE. XV. évfolyam. «Bem tábornok» nagy czim- és számos a szövegbe nyomott képpel. Ara füzve 60 krajczár.

Kételkedve kérdi némely beteg önmagától: melyik gyógyszerháromok lehet hűsít adni? Ez vagy ama hirdetés nagysága által tűnik föl; a beteg választ a legelőkeltebb eseten épen — a legröszirabható! A ki az ilyen esutésűt a hába való pénzt elkerülni akarja, annak tanácsoljuk, hogy Görtschek Károly es. kir. egyetemi könyvtárosból Bécsben (Fávándter 6.), hozassa meg magának a «Betegvárati» című könyvecskét, mert abban a legjobbaknak bizonyult gyógyszereszek tárgylagosan és kimerítően vannak ismertetve, úgy hogy minden beteg teljes nyugodalommal bírálhat és a legjobbat választhatja magának. A fentebbi már 29 íradást ért könyvecské ingyen és bérmentve küldetkik meg a megrendelés, tehát nem okoz több költséget, mint 2 krajczárt a levelezési lapért, mely magyar is lehet.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4. szám) megjelent és minden könyvár.-snál kapható: NEVESSÜNK! Mulattató naptár a gyönyörűsége 1882-ki esztendőre.

Megvásárolta vala EGY ASZTROMÓKUS. Sok képpel. XIII. évfolyam. Ara színes borít. füzve 40 kr. Határidő - naptár 1882-iki évrre. Mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzrek számára, hasznos jegyzetekkel és 365 üres lappal ellátva. Ara vászonba kötve frt 1-20.

pontosan, kézzelírt és típkartáron elvígöz az eredeti árkelet mellett a „LEITHA” kiadóvatalának (Halmal) bankháza, Bécs, Schottenring 15. a közele kiállomában. Nyereménynyel: a) csupán mérés-kelt veszteség mellett; b) minden 5000 frt értékű papír után a hátsze vagy baize 30 egész 70 forint; c) a föltételek vala tartásánál, míg az értékpapírok nyereséggel értékesíthetők lesznek. Nyeresékdései vételek pontosan és típkartáris mellett. Tízletű szalok (1000 frt értékű papír után csupán 30 egész 60 frt fozzet). Jutalék csak 50 krajczár. Képpel fozdeszt nem kívánatlik. Mindennemű vidéki megrendelések, mint esztendő válamennyi a vältötölthető vágó megbízások készséges elintézése. Feltárasítások és értékesítések szakszerűen s díjmentesen küldetnek a „Leitha”-ban (pénzügyi és sorozási lap). Tartalomás sorsjegynaptárt (az összes európai sorsjegyek földtervezetel) értékesít az ebéltetés-nyerésbedései nemek és az értékpapír és sorsjegy biztosításáról, az. tartalmazó rópiralok ingyen és bérmentve. 292